

Sygn. akt I NSP 199/22

POSTANOWIENIE

Dnia 21 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi I. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Rzeszowie w sprawie
o sygn. III AUa 633/21,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 21 września 2022 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

I. S. (dalej: Skarżący), reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika
adwokata R. B., pismem z 20 maja 2022 r., działając na podstawie ustawy z dnia
17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznawania
sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez
prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U.
2018, poz. 75 z późn. zm.; dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania)
wniósł skargę na przewlekłość postępowania wszczętego przed Sądem
Apelacyjnym w Rzeszowie, Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w
sprawie o sygn. akt III AUa 633/21.

Skarżący domaga się:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania apelacyjnego zawisłego przed Sądem Apelacyjnym w Rzeszowie, Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie o sygn. akt III AUa 633/21 wobec oczywiście niezasadnego zawieszenia postępowania;

2. zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie niezwłoczne podjęcie bezzasadnie zawieszonego w dniu 5 stycznia 2022 r. postępowania apelacyjnego oraz merytoryczne rozpoznanie apelacji najpóźniej w terminie dwóch miesięcy od doręczenia zwrotu akt;

3. zasądzenie na rzecz I. S. zwrot kosztów postępowania, w tym także kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu wywołanym skargą według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu skargi na przewlekłość postępowania wskazano, że postanowieniem z 5 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zawiesił postępowanie wywołane apelacją od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 20 maja 2021 r., sygn. akt IV U [...]. Przyczyną zawieszenia postępowania było w ocenie Skarżącego mylne stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, że rozstrzygnięcie sprawy karnej zawisłej przed Sądem Rejonowym w Rzeszowie, X Wydział Karny, sygn. akt X K[...] wpłynie na treść zaskarżonego orzeczenia (sprawa rozpoznawana pod wskazaną sygnaturą akt dotyczy popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. na szkodę J. S. oraz ich małoletnich dzieci K., P. oraz A.). W ocenie Skarżącego postępowanie karne (wbrew ustaleniom Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie) nie ma żadnego wpływu na rozstrzygnięcie sprawy apelacyjnej, ponieważ dotyczy ona publicznoprawnych obowiązków J. S. jako przedsiębiorcy względem Skarżącego jako osoby współpracującej. Skarżący wskazał nadto, że J. S. kreuje się w tym oraz we wszystkich postępowaniach na udręczoną przez męża. Jej postawa stoi jednak w sprzeczności z zachowaniem, z którego wynika, że po wyprowadzeniu Skarżącego z domu (październik 2018 r.) nie dokonała stosownych zgłoszeń i nie opłaciła z odsetkami zaległych składek na ubezpieczenia społeczne. Taka postawa zdaniem Skarżącego zmierza do prekluzji procesowej, prowadzącej do przedawnienia roszczeń organu rentowego, względnie opóźnienia płatności składek.

W zaistniałej sytuacji zasadnym w ocenie Skarżącego stało się złożenie skargi na przewlekłość postępowania, wobec wydania przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oczywiście nieusprawiedliwionego i niezaskarżalnego postanowienia o zawieszeniu postępowania.

W odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania Prezes Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie wniósł o jej oddalenie przedstawiając w tym zakresie argumentację.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania stanowi, że strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie z art. 2 ust. 2 tej ustawy dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd. Co do terminowości podjętych przez Sąd Apelacyjny przy rozpoznawaniu zażalenia czynności nie można mieć zastrzeżeń, gdyż termin, który upłynął od przedstawienia zażalenia przez Sąd pierwszej instancji do wyznaczenia posiedzenia należy uznać za rozsądny. W skardze wniesionej 20 maja 2022 r. Skarżący kwestionuje prawidłowość zawieszenia postępowania. Ta nieprawidłowa zdaniem Skarżącego czynność spowodowała, że do chwili wniesienia skargi apelacja nie została rozpoznana.

Zawieszenie postępowania można uznać za nieprawidłowe, jeżeli nie ma podstawy prawnej do wydania postanowienia w tym przedmiocie. W niniejszej sprawie podstawą prawną był przepis art. 177 § 1 pkt 4 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., który stanowi, że sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli ujawni się czyn, którego ustalenie w drodze karnej lub dyscyplinarnej mogłoby wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie uznał,

że rozstrzygnięcie sprawy apelacyjnej zależy od wyniku postępowania w sprawie karnej toczącej się przed Sądem Rejonowym w Rzeszowie, X Wydział Karny, sygn. akt X K [...].

Przedmiotem apelacji jest ustalenie kwestii, czy Skarżący podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, jako osoba mająca prowadzić pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie od 1 marca 2015 r. do 27 grudnia 2016 r.) oraz czy J. S. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, jako osoba mająca współpracować z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą ze Skarżącym w okresie od 1 lutego 2015 r. do 28 lutego 2018 r.).

Warunkiem zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c. jest natomiast przekonanie sądu, że ustalenie czynu w drodze karnej może wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej w tym znaczeniu, że zachodzi prawdopodobieństwo wydania wyroku skazującego, którego ustalenia co do faktu popełnienia przestępstwa będą wiążące w postępowaniu cywilnym (art. 11 k.p.c.), jak i wówczas, gdy ustalenia poczynione w postępowaniu karnym mogą wzbogacić materiał faktyczny i dowodowy, oddziałując na ocenę dowodów i kierunek rozstrzygnięcia sprawy cywilnej. Podejmując decyzję o zawieszeniu postępowania sąd powinien kierować się względami celowości, uwzględniając motywy wskazane w omawianym przepisie i interesy stron postępowania, w tym spodziewany czas trwania postępowania karnego i prawdopodobieństwo wydania w nim wyroku skazującego, stan zaawansowania postępowania cywilnego, a także charakter sprawy cywilnej, a w szczególności znaczenie jej szybkiego rozstrzygnięcia dla strony.

W trybie rozpoznawania skargi na przewlekłość postępowania, nie może być poddana ocenie prawidłowość wydanego na wcześniejszym etapie postanowienia o zawieszeniu postępowania, gdyż ocena ta może mieć wpływ na sposób zastosowania tego środka. Gdyby został podzielony zarzut Skarżącego, że postanowienie o zawieszeniu postępowania nie powinno być wydane, należałoby uznać, że ustalenia poczynione w postępowaniu karnym nie mają zastosowania w sprawie apelacyjnej.

Stwierdzenie przewlekłości postępowania ma na celu przyspieszenie postępowania przez zdyscyplinowanie sądu niższej instancji do podjęcia czynności. Jeżeli w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, że rozstrzygnięcie sprawy apelacyjnej uzależnione jest od ustaleń poczynionych w postępowaniu karnym, to musiał zawiesić postępowanie do czasu zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w Rzeszowie, X Wydział Karny, sygn. akt X K [...]. Prawidłowość tej oceny nie podlega przy tym kontroli w drodze rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania. Postanowienia o zawieszeniu postępowania i o odmowie podjęcia zawieszonego postępowania są zaskarżalne, jeżeli zostały wydane w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji (art. 394 § 1 pkt 5 k.p.c.). Zatem na postanowienia w tym przedmiocie wydane przez sąd drugiej instancji nie przysługuje zażalenie. Skoro ustawodawca uznał te ostatnie postanowienia za niezaskarżalne, instytucja skargi o stwierdzenie przewlekłości postępowania nie może zastępować środka zaskarżenia.

Dodać nadto należy, że w niniejszej sprawie apelacja wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie 15 lipca 2021 r., zaś 16 lipca 2021 r. podjęto czynności przygotowawcze do rozpoznania sprawy, w tym zawieszono postępowanie w związku z wszczęciem postępowania karnego przed Sądem Rejonowym w Rzeszowie. W tym miejscu należy wskazać, że ustawa o skardze na przewlekłość postępowania nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06 oraz z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08 oraz z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08). Jednakże jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 25 listopada 2020 r., I NSP 163/20, sama długotrwałość postępowania nie oznacza, iż doszło do przewlekłości postępowania. Zachodzi ona, gdy postępowanie jest długotrwałe, prowadzone rozwlekale i trwa

ponad konieczność wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do rozstrzygnięcia, będących w związku przyczynowym z działaniem lub bezczynnością sądu. Aby rozstrzygnąć zatem, czy zwłoka w dokonaniu czynności jest nieuzasadniona, należy rozważyć nie tylko okres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny. Należy przy tym pamiętać, że czas trwania postępowania wyznaczany jest nie tylko poprzez czynności sądu, ale także przez aktywność stron.

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie może prowadzić do uwzględnienia skargi, biorąc pod uwagę przebieg czynności podjętych w niniejszym postępowaniu. Należy bowiem podkreślić, że sprawa wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie 15 lipca 2021 r., zaś 16 lipca 2021 r. podjęto czynności przygotowawcze do rozpoznania sprawy. Następnie Sąd Apelacyjny w Rzeszowie postanowieniem z 5 stycznia 2022 r. zawiesił postępowanie do czasów zakończenia postępowania karnego toczącego się przed Sądem Rejonowym w Rzeszowie, X Wydział Kamy, sygn. akt X K [...].

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oddalił skargę.

[as]